

Maria Falck
Folkhälsoenheten

2021-03-22

412827

Svar på beredningarnas rapport

De tre beredningarna för folkhälsa och primärvård fick 2020 ett riktat uppdrag av fullmäktige kopplat till att främja barn och ungas psykiska hälsa. Uppdraget rapporterades i november 2020 till fullmäktige. I rapporterna presenteras ett antal behov, rekommendationer och frågeställningar.

I samtliga rapporter konstateras att många unga upplever att den psykiska hälsan inte är bra och att det kan vara svårt att få hjälp när det behövs.

Förebyggande insatser

Behovet av att prata om psykisk hälsa och att ha kunskap om vad som skiljer allvarliga tillstånd från mer normala variationer berörs i rapporterna. Regionen satsar sedan några år tillbaka på en suicidpreventiv metod, YAM, som genomförs i högstadielklasser. Med hjälp av utbildade instruktörer får klasserna reflektera över dilemman och svårigheter kopplade till psykisk ohälsa. Syftet är att öka kunskapen om psykisk hälsa och ohälsa, vad en kan göra för att må bra och för att hjälpa andra och var en kan söka hjälp och stöd om det behövs. Ambitionen är att sprida YAM eller lokala anpassningar av metoden till samtliga kommuner i länet.

Något som också efterfrågas är normkritik och värdegrundsarbete i skolorna. Särskilt beredningen i Södra Lappland tar upp machokulturen som påverkar killar att t.ex. inte prata om känslor, att inte utbilda sig och att i högre grad stanna kvar på hemorten. Tjejer påverkas när det gäller utseende och studieval samt att flytta från inlandet i högre utsträckning. Stereotypa könsroller och förutsättningar för jämställdhet påverkas också. Inom regionen bedrivs idag utbildningssatsningar som adresserar dessa områden och som skulle kunna användas även inom andra verksamheter. Detta kräver dock att det finns lokala resurser som kan utbildas och genomföra satsningarna. Regionen kan då stå för metodutveckling och utbildning. Föräldrastöd lyfts som en viktig insats för att ge barn och familjer en bra start. Det efterfrågas föräldrastödsutbildning som ger kunskap och verktyg vid svårigheter men även för att bygga upp rutiner som gynnar psykisk hälsa. Ett samarbete med kommunerna för att komplettera befintliga program med ytterligare fokus på levnadsvanor kan vara ett exempel på utveckling. Inom Salutsatsningen är ambitionen att utveckla ett sammanhållet föräldrastöd under barnets hela uppväxt. Länsstyrelsen har också ett uppdrag att samordna föräldrastöd i länet. Umeåregionen lyfter fram behovet av att etablera en mötesplats för samverkan mellan det civila samhället, kommunerna och regionen. Det finns en outnyttjad potential hos flera aktörer i det civila samhället som kan nå ut till grupper som är svåra att nå. Men det behövs en etablerad kanal för löpande dialog med föreningslivet för att kunna nyttja varandras kompetens och hitta gemensamma mål.

Hälso- och sjukvård

Beredningarna har tagit upp flera synpunkter på områden som behöver förbättras inom hälso- och sjukvården för barn och unga med psykisk ohälsa.

Primärvården utgör första linjen för barn och unga med psykisk ohälsa sedan 2010 då hälsoval infördes.

Flera olika initiativ har tagits för att utveckla en bra och sammanhållen vård när det gäller barn och unga med psykisk ohälsa. Det finns en framtagen ansvarsfördelning mellan första linjen och BUP och det finns en partsammansatt styrgrupp med representanter från de olika vårdnivåerna. Våren 2021 kommer en ny intagningsenhet att startas upp. Denna enhet ska på ett evidensbaserat sätt avgöra vilken vårdnivå som bäst möter barnets behov och kommer att heta "Kontaktcenter barn och unga psykisk hälsa Västerbotten". Denna väg in till hälso- och sjukvården

Maria Falck
Folkhälsoenheten

2021-03-22

412827

kommer även att förenkla för vårdgrannar som skola, elevhälsa, barnkliniken, 1177 m.m. att hänvisa och hjälpa barn och familjer att komma rätt.

Samverkan

I beredningarnas rapporter framhålls vikten av samverkan mellan huvudmän. I den nya samverkan för vård och omsorg som regionen ingår i sedan hösten 2020 ingår även länets 15 kommuner och samverkan innehåller såväl grupperingar av tjänstepersoner som förtroendevalda.

I den regionala samverkansstrukturen arbetar "Beredning barn och unga" med frågor som är viktiga för barn och ungas hälsa. I gruppen finns olika funktioner representerade, t.ex. BUP, tandvård, socialtjänst och elevhälsa. Beredningen bedriver utvecklingsarbete inom området barn och unga, följer upp läns gemensamma rutiner, och bereder förslag till Läns samverkansgruppen. Även på lokal nivå finns samverkansarenor där representanter från olika huvudmän möts. Omställningen till Nära vård är påbörjad och i länet görs en övergripande kraftsamling där många goda arbeten pågår. Denna omställning har en hälsofrämjande och förebyggande utgångspunkt och berör såväl målgruppen barn och unga som vuxna och äldre. En personcentrerad ansats är central, och tar sitt fokus i personens individuella förutsättningar, förmågor och behov för att bidra till trygghet. Sömlös samverkan mellan olika insatser är en förutsättning för att uppnå en nära vård.

Det finns ett antal verksamheter som vänder sig till barn och unga med psykisk ohälsa där regionen och kommunerna samverkar. Dessa verksamheter har också ett hälsofrämjande uppdrag.

Ungdomsmottagning/Ungdomshälsa i Västerbotten har organiserats i en läns klinik från hösten 2020. Ungdomshälsa/ungdomsmottagningar arbetar på ungdomens uppdrag, har hög tillgänglighet och kompetens. En digital ungdomsmottagning finns i Västerbotten som når ungdomar i alla länets kommuner och har varit viktigt för att få en jämlik, enkel och tillgänglig möjlighet för ungdomar att få kontakt och hjälp.

Familjecentral är en verksamhetsform där mödra- och barnvårdscentralen är samlokaliserad med kommunens öppna förskola samt socialtjänstens förebyggande verksamhet för barn och föräldrar. Familjecentral drivs vid 14 hälsocentraler och gemensamt med 7 kommuner i länet.

HLT modellen (Hälsa, Lärande, Trygghet) är en strukturerad samverkansform som framtagits och utvecklats i Västerbotten sedan 2012. HLT möjliggör tidigt och samordnat stöd till barn och unga 0-16 år. Idag finns HLT team i alla 15 kommuner i Västerbotten. HLT är en del av första linjens verksamhet och syftar till att minska behovet av mer omfattande insatser i ett senare skede.

Nytt initiativ

Styrelsen anser området vara mycket viktigt för hur hälsan i länet utvecklas och vill därför bidra än mer till samarbeten eller samverkan med länets kommuner. Del av ett tjänsteutrymme frigörs därför för 2021, för att identifiera gemensamma områden eller ytor där kommuner och regionen som parter kan ta ett fördjupat eller förnyat ansvar för att främja barn och ungas psykiska hälsa. Syftet är att i dialog hitta nya lösningar för att främja psykisk hälsa genom att förbättra redan existerande gemensamma processer (tex HLT) eller tillsammans identifiera förbättringsområden. Resultatet av kartläggning och dialog bör kunna skrivas fram som förslag kring insatser som antas i Västerbottens kommuner och i regionen. Ett s.k. handslag el xx-punktsprogram för barn och ungas psykiska hälsa."

